

บทวิจารณ์หนังสือ “เบื้องหลังหน้ากาก”

Behind many masks: Ethnography and impression management in a Himalayan village

งานเขียนของ เจอร์ลด์ ดี. แบรีแมน (Gerald D. Berreman)¹

เก็ดถาว บุญปรการ^๒
Kettawa Boonprakarn

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีทางมานุษยวิทยาและงานศึกษาภาคสนาม หนังสือเล่มที่นักเรียนมานุษยวิทยาควรหยิบมาอ่านเป็นอย่างยิ่งเห็นจะไม่พ้นเรื่องราวของหนังสือ “เบื้องหลังหน้ากาก” หนังสือเล่มนี้เป็นการวิเคราะห์บางแง่มุมในการทำงานของเจอร์ลด์ ดี. แบรีแมน ซึ่งเป็นนักวิจัยชาติพันธุ์วรรณาชื่อดัง เพื่อแสดงให้เห็นประสบการณ์บางอย่างที่เรียกว่า “งานสนาม” ที่เต็มไปด้วยความละเอียดอ่อน ซับซ้อนและยกย่อนอย่างยิ่ง

ในคำนำที่เขียนโดยโรเบิร์ต เจ. สมิธ ที่เขียนถึงงานชิ้นนี้ว่า เป็นงานเขียนที่ไถ่รายละเอียดเกี่ยวกับ “ประสบการณ์มนุษย์” ในการปฏิบัติงานสนามภายในกรอบการวิเคราะห์ที่เป็นระบบซึ่งช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงแง่มุมใหม่ๆ ของประสบการณ์งานสนามของตนได้ดีจะเห็นได้จากคำกล่าวตอนหนึ่งในหนังสือเล่มนี้ว่า

“...เรามักจะพบว่ามีการแบ่งเขตออกเป็นเขต “หลังฉาก” ซึ่งเป็นที่ตระเตรียมการแสดงที่เป็นกิจวัตรกับเขต “หน้าฉาก” ซึ่งเป็นที่แสดงจะมีการควบคุมทางเข้าเขตเหล่านี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ชมได้เห็นหลังฉากและไม่ให้คนภายนอกหลุดเข้ามาร่วมในการแสดงที่ไม่ได้จัดไว้ให้พวกเขา...”

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงงานสนามที่มีทั้งหน้าฉากและหลังฉากที่นักวิจัยบางครั้งอาจเข้าไม่ถึงสิ่งที่คนในชุมชนต้องการจะกันพื้นที่หลังฉากเหล่านี้ไว้ไม่ให้นักวิจัยเข้ามาร่วมแสดงหรือร่วมรับรู้ ดังนั้นการจัดวางความสัมพันธ์และตำแหน่งแห่งที่ระหว่างนักวิจัยชาติพันธุ์วรรณากับกลุ่มที่เขากำลังศึกษาจึงมีความสำคัญไม่น้อย การเรียนรู้เรื่องนี้มีความสำคัญต่องานสนามทุกชนิด เพราะจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับดังที่โรเบิร์ต เจ. สมิธ ได้กล่าวไว้ว่า

¹ พิมพ์ครั้งแรกที่ New York สำนักพิมพ์ the Society for Applied Anthropology ปี 1962 แปลโดย อุทอง ประศาสน์วินิจัย พิมพ์ครั้งแรก ที่กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุ๊แจ๊ง ปี 2530 และในปี 2547 พิมพ์ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ในปี 2547

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Assistant Professor, Ph.D., Department of Education Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla.

“...การสร้างภาพพจน์เป็นลักษณะหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทุกประเภทและเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ความเข้าใจธรรมชาติของการสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกที่เป็นผลของมันเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการของงานสนามจะต้องสามารถเปิดเผยทั้งการแสดงที่จัดไว้ให้ผู้สังเกตการณ์ชม และยังสามารถตีแผ่ให้เห็นลักษณะของการลงทุน ลงแรงที่ใช้จัดเตรียมการแสดง ตลอดถึงสถานการณ์หลังฉากที่การแสดงนั้นปกปิดไว้ด้วย...”

จากข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบใด และสามารถเปิดเผยตีแผ่สถานการณ์ที่เกิดหน้าฉากและหลังฉากได้เพื่อที่จะทำได้ความรู้ ความจริงของสถานการณ์นั้นๆ

ในเรื่องราวของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ 1) บทนำ 2) ฉาก 3) การวิจัย 4) บทวิเคราะห์เรื่องการสร้างภาพพจน์ และ 5) ข้อสรุป เบื้องหลังหน้าฉากมีความยาว 129 หน้าโดยประมาณเมื่อรวมคำอธิบายของผู้แปล การเขียนหนังสือเล่มนี้ของแบร์รีแมนเป็นการเขียนประสบการณ์สนามในพื้นที่ที่เขาเข้าไปทำงาน ที่น่าสนใจคือเขาพูดถึงเรื่องราวใน “ศีรกันดา” (Sirakanda) หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งแถบเทือกเขาหิมาลัยด้าทางเหนือของอินเดีย คนในหมู่บ้านเป็นชาวพahari (Pahari หรือชาวเขา) ซึ่งมีความจริงที่เขาต้องการนำเสนอ และความจริงนี้มีหลายๆ คำตอบ เป็น front region และ back region นอกจากนั้นเขายังได้นำเสนอมุมมองความเป็นจริงทางสังคมอีกด้วย

เนื้อหาและบทวิจารณ์ “เบื้องหลังหน้าฉาก”

งานเขียนชิ้นนี้ของแบร์รีแมนได้รับอิทธิพลจากงานเขียนของ Goffman (1959) เรื่อง The presentation of self in everyday life โดยเสนอถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแง่ของวิธีการที่คนได้ใช้ความพยายามในการควบคุมภาพพจน์ของตนในสายตาของผู้อื่นซึ่งประกอบไปด้วยผู้แสดง ผู้ชม หน้าฉาก และหลังฉาก ในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหา และบทวิจารณ์ “เบื้องหลังหน้าฉาก” ที่ละบทเพื่อให้เข้าใจงานเขียนของแบร์รีแมน

1. บทนำ

ในส่วนบทนำผู้เขียนพบว่า แบรีแมนมีวิธีการที่จะอธิบายถึงงานที่เขาจะนำเสนอไว้โดยตรงไปตรงมาถึงการนำงานวิจัยที่เขาศึกษาในสังคมปิดที่มีการแบ่งชั้นวรรณะกันอย่างมากเป็นตัวอย่างในการศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อจะวิเคราะห์ปัญหาและผลสืบเนื่องบางประการที่แฝงอยู่ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาและกลุ่มชนที่เขาศึกษา แบรีแมนกล่าวถึงงานทางมานุษยวิทยาไว้ว่าเป็นงานที่มีความพยายามที่จะตีความวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่เข้าไปศึกษามากกว่าที่จะศึกษาเพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้นๆ แบรีแมนมองว่าเมื่อนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาออกสนาม สิ่งแรกที่เขาต้องทำคืออธิบายการมาของเขาให้ชนกลุ่มที่ต้องการเรียนรู้และทำความรู้จักนั้นให้เข้าใจเขาก่อน ก่อนที่จะลงมือศึกษากลุ่มชนนั้นๆ การที่นักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณากับกลุ่มชนที่ถูกศึกษาต้องเผชิญหน้ากัน ทั้งที่ปรากฏในที่สาธารณะเมื่อเขารู้ว่ามีคนจับตามอง และในพื้นที่ส่วนตัวเมื่อคิดว่าไม่มีใครรู้ใครเห็น ดังนั้นการตีความของนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรนาจึงต้องสังเกตจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทุกอย่างซึ่งแบรีแมนมองว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

2. ฉาก

ฉากของแบรีแมนที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้อยู่ในช่วงปี 1957–1958 เป็นช่วงที่แบรีแมนไปอยู่ใน “ศิริกานดา” ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีประชากรเพียงประมาณ 384 คนค่อนข้างโดดเดี่ยว ตั้งอยู่ในเขตเนินเขาทุรกันดาร และห่างจากถนนและรถเมล์ที่ใกล้ที่สุดถึง 9 ไมล์ เส้นทางที่จะไปถึงศิริกานดาได้จะต้องไปด้วยการเดินเท้าเท่านั้น ชาวศิริกานดาจะหลีกเลี่ยงการพบปะคนแปลกหน้าและพยายามทำให้คนแปลกหน้าออกไปจากหมู่บ้านโดยเร็วที่สุด เว้นเสียแต่ว่าคนผู้นั้นจะสามารถแสดงตนเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่พวกเขาคุ้นเคย เมื่อคนแปลกหน้าเข้ามาในหมู่บ้าน ชาวศิริกานดาจะทราบได้ทันทีจากเครื่องแต่งกายและคำพูดของผู้มาเยือน ความไม่เต็มใจที่จะต้อนรับคนแปลกหน้าของชาวศิริกานดาสามารถยืนยันได้จากประสบการณ์ของคนภายนอกที่เข้ามาสัมผัส ดังเช่น ในปี 1957 มีเรื่องเล่าว่าครูใหม่คนหนึ่งถูกส่งมาประจำโรงเรียนศิริกานดา เขาเป็นชาวพาทารี และคุ้นเคยกับภาษาและขนบธรรมเนียมของชาวศิริกานดาเป็นอย่างดี แต่ก็ยังบ่นหลังจากอยู่ได้มา 4 เดือน ว่าการต้อนรับของชาวบ้านยังไม่เป็นมิตรดีนักว่า

“...ผมอยู่ที่นี้มา 4 เดือนแล้วโดยที่ไม่ได้ติดต่อกับใครเลยนอกจากนักเรียนของผม ไม่เคยมีใครเชิญผมไปทานข้าวด้วย หรือส่งอะไรมาให้แม้แต่ข้าวเดียวสักเม็ด...ไม่มีใครชวนผมไปนั่งคุยกับเขา ไม่เคยแม้แต่จะถามว่าผมเป็นใคร หรือผมมีครอบครัวหรือยัง พวกเขาไม่ใส่ใจผมเลย...”

ในหมู่บ้านงานป่าไม้ผู้มีหน้าที่ลาดตระเวนตรวจตราเทือกเขาบริเวณนี้เป็นระยะๆ ต้อง
ขนอาหารน้ำและที่นอนติดตัวมาเองเพราะไม่อาจหวังพึ่งชาวบ้านได้ว่าจะให้สิ่งเหล่านี้แก่เขา
ส่วนโครงการของรัฐบาลในเขตนี้ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาชุมชน และการก่อตั้ง
สหกรณ์สินเชื่อไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่มาจากการที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถสร้างความ
สัมพันธ์กับชาวบ้านได้ เหตุผลของการปิดปากเงียบของชาวบ้านหาได้ไม่ยาก การติดต่อของ
ชาวบ้านส่วนใหญ่จำกัดอยู่แค่ตำรวจ และพนักงานเก็บภาษี ซึ่งชาวพาทารีมองว่าคน 2 กลุ่ม
นี้เป็นพวกที่น่ารังเกียจและน่าหวาดกลัว เพราะนอกจากจะสร้างความยุ่งยากในขอบข่าย
หน้าที่แล้วยังถูกรีดเอาสินบนโดยการขู่ว่าจะสร้างความยุ่งยากให้หนักขึ้นไปอีก และมักใช้
ประโยชน์จากตำแหน่งในการระบายความก้าวร้าวต่อชาวบ้าน ความกลัวของชาวบ้านไม่ได้
ไร้สาเหตุเสียทีเดียว นอกจากตัวแทนเหล่านี้จะมีชื่อในการเอาผิดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม
โดยอาศัยอำนาจหน้าที่แล้ว ชาวบ้านเองก็ประกอบกิจกรรมหลายอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งอาจ
ทำให้พวกเขาถูกลงโทษและใช้เป็นเครื่องมือในการขูดรีดได้อย่างง่ายดาย ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้าน
ยึดครองเขตป่าสงวน และหาของป่าโดยผิดกฎหมาย รายงานจำนวนที่ดินที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่า
ความจริง ต้มและขายเหล้าเถื่อน ลักลอบขายผู้หญิง มีอาวุธปืนที่ไม่มีทะเบียน แต่งงานก่อน
จะถึงอายุที่กฎหมายกำหนด ยึดทรัพย์สินโดยพลการจากมุสลิมที่กำลังหลบหนีระหว่างที่มีการ
แบ่งแยกดินแดน ผู้ชายหลบหนีทหารหรือหนีคุกออกมา การละเมิดกฎหมายทั้งที่ละเมิดจริง
และคิดเอาเองของชาวสิริกานดาอาจเป็นเป้าความอยากรู้อยากเห็นของคนแปลกหน้าได้
ชาวบ้านจึงไม่ต้องการให้มีคนแปลกหน้าอยู่ในหมู่บ้าน

เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ คนที่อยู่ในที่ราบมักคิดว่าชาวพาทารีเป็นพวกที่ด่าด้อยทั้ง
ทางศีลธรรม ทางความบริสุทธิ์ของวิญญาณและพิธีกรรม ชาวพื้นราบมักสงสัยว่าชาวพาทารี
มีพอมดมอผีใช้เวทมนต์คาถา และเป็นคนบ้านนอกเชอะชะ ชาวพาทารีพยายามเลี่ยงการ
พบปะกับผู้อื่น เพราะมองว่าพราหมณ์จากที่อื่นอาจหาทางทำลายชื่อเสียงของพราหมณ์พาทารี
พ่อค้าต่างถิ่นอาจหาทางแย่งเงินและผลผลิตที่ได้มาด้วยความยากลำบากด้วยวิธีการค้าที่เจ้าเล่ห์
พวกอันธพาลอาจดักจุดหรือลักพาผู้หญิงในหมู่บ้าน ซโมยอาจมาขโมยทรัพย์สินสมบัติ ส่วนชาว
คริสต์ก็ต้องการลบล้างความเชื่อและปฏิบัติการทางศาสนาของพวกเขา ดังนั้นเขาจะสงสัย
ว่าคนแปลกหน้าจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ซ่อนเร้นบางอย่างถึงแม้คนแปลกหน้านั้นจะไม่มีส่วน
สัมพันธ์กับรัฐบาลก็ตาม วิธีเดียวที่จะวางใจได้ว่าคนคนหนึ่งจะไม่ใช่เป็นอันตรายต่อพวกเขาก็คือ
การได้ทราบว่าเขาผู้นั้นเป็นใคร

ในสายตาของผู้เขียน การบรรยายถึงฉากในสิริกานดาของแบร์แมน ทำให้ผู้อ่านมองเห็น
ภาพได้อย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ชาวพาทารีเป็น การที่แบร์แมนเขียนถึงงานวิจัยและนำพาตัว
ผู้วิจัย และผู้ช่วยกิ่งสามเข้าไปในพื้นที่และสะท้อนถึงสิ่งที่เขาเผชิญอยู่จึงค่อนข้างที่จะอธิบาย
ถึงสถานการณ์ของสังคมปิดได้อย่างถ่องแท้ โดยอธิบายถึงการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมในสิริกานดา
ซึ่งแบ่งออกเป็นวรรณะต่างๆ แต่ละวรรณะจะสืบทอดกันทางสายโลหิต แต่งงานภายในวรรณะ

เดียวกัน และมีการจัดลำดับชั้นวรรณะเหล่านี้นรวมกันเป็นสองกลุ่มใหญ่คือวรรณะสูงหรือทวิชาติ และวรรณะต่ำหรือจันทาล พวกวรรณะสูง ได้แก่ พวกราชบุตรและพราหมณ์ ซึ่งเป็นพวก เกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดิน และสัตว์เกือบทั้งหมดในหมู่บ้าน พวกวรรณะต่ำเป็นช่างฝีมือ เป็นฝ่ายเสียเปรียบในทุกประเด็น นอกจากนี้ยังมีการแบ่งแยกภายในวรรณะเดียวกันตามความ ผูกพันทางเครือญาติที่สำคัญคือการนับสายสกุล (lineage) และโคตรตระกูล (clan) อีกทั้ง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอย่างไม่เป็นทางการ ผลจากสิ่งเหล่านี้คือเกิดการแบ่งแยก ภายในชุมชน ในขณะที่มีส่วหนึ่งเห็นพ้องต้องกันในบางประเด็น หรือบางเรื่องเป็นที่ยอมรับ ของคนส่วนใหญ่ของชุมชน แต่ส่วนที่เหลือกลับไม่ยอมรับเสียด้วยซ้ำ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นฉาก ที่น่าสนใจของแบรีแมนที่พยายามสะท้อนให้ผู้อ่านได้เข้าถึงงานสนาม

3. การวิจัย

หัวข้อการวิจัยของแบรีแมนในสายตาของผู้เขียนพบว่า ถึงแม้แบรีแมนจะใช้วิธีการ เล่าเรื่องผ่านสถานการณ์ที่เขาเผชิญโดยไม่ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการวิจัย แต่การเขียนงาน ของเขาสะท้อนให้เห็นถึงการวิจัยได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติมให้เสียอรรถรส ดังที่แบรีแมนได้บรรยายไว้ว่า ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ.1957 ขณะที่กำลังตกแบรีแมน เดินทางไปยังหมู่บ้านศีรگانดาพร้อมกับผู้ช่วยวิจัยกิงลัมซึ่งเป็นพราหมณ์หนุ่มจากที่ราบชื่อว่า “ชาร์มา” โดยไม่ได้บอกกล่าวใคร เพียงแต่ขอตั้งค่ายพักแรมที่ศีรگانดาเพื่อที่จะเดินสำรวจ หมู่บ้านอื่นๆ บริเวณนั้น แบรีแมนมีหนังสือแนะนำตัวจากพ่อค้าขายส่งคนหนึ่งในเมือง พ่อค้า คนนี้ไม่ใช่ชาวพาสารี แต่ได้ติดต่อซื้อขายผลผลิตจากชาวบ้านมาช้านาน ต่อมาแบรีแมนจึง ทราบว่าพ่อค้าคนนี้ใช้วิธีการเจ้าเล่ห์จนสามารถครอบครองที่ดินในหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านไม่ชอบใจ นัก หนังสือแนะนำตัวของแบรีแมนถูกส่งไปให้ชายวรรณะสูงคนหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มที่ชาวบ้าน ไม่ไว้วางใจที่สุดในหมู่บ้านซึ่งเพิ่งชนะคดีเกี่ยวกับที่ดินซึ่งยึดเยื่อมาถึง 9 ปี คดีนี้นำขึ้นฟ้องร้อง ต่อศาลโดยคนแทบจะทั้งหมู่บ้าน จึงนับได้ว่าเขาเป็นผู้นำที่มีอำนาจแต่ก็เป็นที่เคียดแค้นของ ชาวบ้านจึงทำให้การเข้ามาของแบรีแมนลำบากในระยะแรก แต่การที่ชายวรรณะสูงผู้นี้ไม่ค่อย จะเต็มใจต้อนรับแบรีแมนกับชาร์มาเท่าไรนักก็เท่ากับเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ชาวบ้านยอมรับ แบรีแมนได้ดีขึ้นในระยะหลัง

ในระยะสามเดือนแรกที่แบรีแมนกับชาร์มาเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้เขาใช้เวลาส่วนใหญ่ ไปในการดูแลบ้านและพยายามผูกมิตรกับคนที่นี่ งานทั้งสองอย่างดำเนินไปด้วยความยาก ลำบาก เพราะในช่วงแรกชาวบ้านคิดว่าแบรีแมนกับชาร์มาเป็นมิชชันนารี ทั้งสองคนได้พยายาม ระมัดระวังไม่เข้าไปยุ่งกับศาสนา พยายามเลือกหัวข้อสนทนาที่สุภาพและเป็นเรื่องกลางๆ โดยเลือกพูดถึงการเกษตรกรรม เพราะเหมาะสมกับฤดูกาลของชาวบ้านที่กำลังจะเก็บเกี่ยว แต่ปรากฏว่าชาวบ้านระแวงว่าเป็นตัวแทนของรัฐบาลที่ส่งมาประเมินที่ดินเพื่อเรียกเก็บภาษี เสียใหม่ เนื่องจากที่ดินให้ผลผลิตดีขึ้นกว่าที่เคยรายงานไป ส่วนอีกพวกหนึ่งสงสัยว่าเป็น

ผู้ตรวจการเกี่ยวกับการใช้ที่ดินเขตที่ไม่ได้รับอนุญาตหลังจากประกาศให้ที่ดินที่ไม่ได้หักร้างทางพงเป็นของรัฐ แต่ในที่สุดความหวาดกลัวเหล่านี้ค่อยๆ หดไป แต่มีแบบอื่นขึ้นมาแทน มีคนบอกว่าการที่แบรีแมนสอบถามถึงเรื่องวงศั่วนานเครืออาจเป็นการเตรียมการเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร คนที่ต่อต้านการมาของแบรีแมนบอกว่าเขาเป็นสายลับต่างชาติ ซึ่งเป็นคนร้ายที่ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าใจนักแต่ก็หวาดกลัวกันอย่างจริงจัง กว่าที่ความระแวงสงสัยจะหดไปจากใจของคนส่วนใหญ่ก็ใช้เวลาเกือบ 4 เดือน แต่ก็ยังมีบางคนที่ยังระแวงสงสัยอยู่ตลอดเวลา

วันหนึ่งขณะที่แบรีแมนและชาร์มาได้คุยกับพราหมณ์ในหมู่บ้านศิริกานดาในลานนวดข้าวซึ่งเป็นที่ลับตาคน การพูดคุยถึงเรื่องวงศั่วนานของเขาเป็นไปด้วยดีเพราะความรู้สึกผูกพันกับชาร์มาในฐานะที่เป็นพราหมณ์เช่นเดียวกับเขา ระหว่างสนทนาราชบุตรผู้ไม่เป็นมิตรและมีอิทธิพลมากที่สุดได้เข้ามาขัดจังหวะและถามพราหมณ์ว่าทำไมจึงเล่าเรื่องเหล่านี้ให้คนอื่นฟัง พราหมณ์ผู้นั้นได้กลายเป็นคนที่ระวังตัวและไม่ค่อยพูดจาไปในทันที ผู้คนได้เดินมามุงดูรอบๆ แบรีแมนจึงได้อธิบายให้ฟังถึงการที่อินเดียได้ส่งนักศึกษาเป็นร้อยๆ ไปยังสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ เพื่อศึกษา เช่นเดียวกับที่เขาถูกส่งมายังประเทศอินเดีย เพื่อเรียนรู้ภาษาอินเดีย วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา เพื่อจะได้สามารถติดต่อกับอินเดียได้นักวิชาการเหล่านี้ได้ศึกษาหมู่บ้าน เมือง นครใหญ่ต่างๆ ในเขตที่ราบกันมามากจนเป็นที่รู้จักอย่างดี แต่ยังไม่เคยศึกษาชาวพาราจีจำนวน 5 ล้านคนซึ่งอาศัยอยู่บริเวณที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดสวยที่สุดและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนามากที่สุด และมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมาก แต่ก่อนอื่นจะต้องทำให้พาราจีเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกก่อน ซึ่งงานวิจัยของเขามีส่วนช่วยในการดังกล่าว หลังจากที่เขาพูดจบราชบุตรก็เลิกเป็นศัตรูกับเขา ความสัมพันธ์กับชาวบ้านโดยทั่วไปดีขึ้นมาก การพูดคุยของแบรีแมนกับชาร์มาไม่ถูกประณามอีกต่อไป และสามารถเข้าไปถ่ายรูปได้ในพิธีกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจซึ่งก่อนหน้านี้เขาถ่ายรูปได้เฉพาะทิวทัศน์ เด็กเล็กๆ และเด็กหนุ่มซึ่งวางท่าให้ถ่าย

วิธีการผูกมิตรและสร้างความคุ้นเคยอีกประการหนึ่งของแบรีแมนคือการจัดหาพาหนะต่างๆ บางอย่างที่รักษาโรคที่ชาวบ้านมักเป็นกันบ่อยๆ กับเครื่องมือที่ได้ผลมากที่สุดอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านมาที่บ้านของแบรีแมนคือ วิทยุทรานซิสเตอร์ที่นำติดตัวมาด้วย ซึ่งถือว่าเป็นวิทยุเครื่องแรกในเขตนี้และเป็นแหล่งความบันเทิงซึ่งชักจูงให้มีผู้มาฟังอยู่ตลอดเวลา แต่ชาวบ้านก็ไม่เคยเลิกสงสัยว่าทำไมเขาจึงเลือกดินแดนแถบนี้และหมู่บ้านนี้สำหรับทำวิจัย เขาอธิบายในแง่ของความสะดวกในการเข้าถึงศิริกานดาในฐานะที่เป็นหมู่บ้านที่ดี แต่คำอธิบายที่พึงพอใจมากที่สุดคือโชคชะตา ทันททีที่ชาวบ้านลำนึกว่าเขาจะอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลานานและคบหากับชาวบ้าน ชาวบ้านก็เริ่มตรวจสอบค่ากล่าวอ้างทั้งหมด ชาร์มาได้รับการตรวจสอบว่าเขาเป็นพราหมณ์ดังที่อ้างหรือเปล่า จะถูกชาวบ้านซักถามเกี่ยวกับชาติตระกูล และเดินทางเข้าเมืองไปตรวจสอบถึงบ้านชาร์มาแต่เมื่อผ่านการทดสอบชาวบ้านจึงยอมเชื่อ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ชาวบ้านจะยอมเชื่อ แต่ก็กันขอบเขตพื้นที่ที่ไม่ให้แบรีแมนและชาร์มาได้รับรู้ไว้อย่าง

เหนียวแน่น เขามักจะล้วงรู้ข้อเท็จจริงจากชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นที่ดูถูกของชาวบ้านอื่นๆ และไม่รู้สึกรู้สีกมีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้าน

ชาร์มัลัมป่วยลงไม่สามารถมาช่วยแบรีแมนทำงานได้อีก ทำให้เขาต้องหาผู้ช่วยในการเป็นล่าม และคนรับใช้ที่คอยดูแลบ้าน อาหารการกิน เขาได้เลือกโมฮัมหมัดซึ่งต่างจากชาร์มา 3 ประเด็นคือ อายุ ศาสนา และประสบการณ์ โมฮัมหมัดเป็นมุสลิมวัยกลางคน เคยเป็นครูโรงเรียนและไม่เคยร่วมทำวิจัยทางมานุษยวิทยามาก่อนเลย ในฐานะที่เขาเป็นมุสลิมเขาสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชนวรรณะต่ำได้อย่างดี ชนวรรณะต่ำรู้สึกสบายใจเมื่อพูดคุยกับโมฮัมหมัด ในขณะที่ชนวรรณะสูงสงสัยเนื่องมาจากศาสนาของเขา ซึ่งเป็นข้อดีที่แบรีแมนได้ข้อมูลจากชนวรรณะต่ำ เขาไม่คาดฝันมาก่อนว่าสถานภาพที่แตกต่างกันของผู้ช่วยวิจัยทั้งสองคนจะมีผลอย่างมากต่องานวิจัย เช่น ชาวบ้านมองว่า ชาร์มาไม่ทานเนื้อ ไม่ดื่มเหล้า ผลก็คือผู้วิจัยไม่ล่านึกว่าชาวบ้านดื่มกินสิ่งเหล่านี้ แต่เมื่อชาวบ้านรู้ว่าโมฮัมหมัดชอบทั้งสองอย่าง ทั้งเขาและโมฮัมหมัดจึงถูกเชิญไปงานเลี้ยงซึ่งจัดบ่อยครั้งมาก และในงานเลี้ยงนี้เองเป็นที่รวมของชาวบ้านต่างวรรณะ ซึ่งเขาสามารถเก็บข้อมูลชนิดต่างๆ ได้มากขึ้น

4. บทวิเคราะห์เรื่องการสร้างภาพพจน์

ในบทนี้แบรีแมนได้บรรยายถึงการทำงานวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณาไว้ว่า เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณากับผู้ที่เขาศึกษา และมองว่าการสร้างภาพพจน์มีความสำคัญต่อนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาทั้งในแง่วิธีการวิจัยและในแง่เนื้อหาเพราะเป็นลักษณะพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

นักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาเข้าไปในหมู่ผู้ที่เขาศึกษาในฐานะผู้บุกรุกที่ไม่มีใครรู้จัก ภาพพจน์ของเขาในสายตาของชาวบ้านจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะสามารถเก็บข้อมูลชนิดใด และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้เพียงใด ชาวบ้านจะร่วมกันปกปิดความลับของหมู่บ้าน และสะท้อนแต่ภาพพจน์ที่กลุ่มยินยอมให้นำออกแสดงหน้าฉากได้ บ่อยครั้งที่พวกเขาคิดกันว่าภาพพจน์เช่นนี้เป็นที่พอใจของนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา ส่วนนักวิจัยเองมักประเมินชาวบ้านจากปริมาณข้อมูลหลังฉากที่พวกเขาเปิดเผยให้ทราบ เมื่อสนิทสนมมากขึ้นชาวบ้านจะประเมินนักวิจัยจากความน่าไว้วางใจในฐานะเป็นผู้ที่จะไม่เปิดเผยความลับหลังฉาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านคือการพยายามจะให้ชาวบ้านยอมให้นักวิจัยเข้าถึงหลังฉากของการแสดงได้

แบรีแมนกล่าวว่า ไม่มีความจำเป็นทางศีลธรรมใดๆ ที่จะต้องเปิดเผยข้อสมมติฐานที่เฉพาะเจาะจงลงไปขณะที่นักวิจัยเข้าไปศึกษาชุมชน เพราะมองว่ามีผลเสียในแง่วิธีการวิจัย ซึ่งอาจทำให้หมดโอกาสที่จะได้ข้อมูลจำนวนมากที่จะนำมาทำความเข้าใจชีวิตของพวกเขา

การสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะต้องเกี่ยวข้องกับการสร้างภาพพจน์เสมอในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ การเข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในชุมชนชั่วคราว สถานภาพในฐานะ

คนนอกล้วนทำให้นักวิจัยน้อยคนนักที่จะถูกยอมรับให้เข้าร่วมทีมเดียวกับผู้ให้ข้อมูล ถ้านักวิจัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหลังฉากได้เขาก็จะต้องพอใจเพียงแค่ข้อมูลแบบทางการ ซึ่งได้มาจากแหล่งข้อมูลที่เห็นชอบให้เปิดเผย ทางออกสำหรับผู้วิจัยคือทำวิจัยไปอย่างที่เราจะเป็น แต่ไม่ว่านักวิจัยจะตัดสินใจอย่างไรเขาก็จะแสดงตัวให้ชาวบ้านเห็นเฉพาะบางด้านของเขาเท่านั้น ในระหว่างการทำวิจัย ด้านอื่นๆ จะถูกปิดบังไว้เช่นเดียวกับชาวบ้าน

ทีมนักวิจัยประกอบด้วยนักมานุษยวิทยา ผู้ช่วยกิ่งลำ และเด็กรับใช้ ในสายตาของชาวบ้านถือว่าทั้ง 3 คนนี้เป็นทีมเดียวกัน การกระทำของสมาชิกแต่ละคนล้วนมีผลต่องานวิจัยทั้งสิ้น ในศึกรานดาคนแปลกหน้า (นักวิจัย) มีตัวตนไม่มากนัก ชาวบ้านอาจมองว่าเป็นมิชชันนารี พนักงานเก็บภาษี เจ้าหน้าที่รัฐบาลอื่นๆ หรือสายลับ ตัวตนเหล่านี้ล้วนไม่เหมาะกับการเก็บข้อมูลวิจัย สถานภาพของชาร์มาซึ่งเป็นพรหมณ์จากพื้นราบ สามารถทำให้ชาวบ้านยอมรับว่าเป็นชายหนุ่มที่ไว้ใจได้ เขาเป็นที่ชอบพอของชาวบ้านวรรณะสูง ทั้งนี้เนื่องจากพรหมณ์และราชบุตรชาวพาสารี เป็นที่ดูถูกของพรหมณ์พื้นราบ เพราะมีพิธีกรรมที่แหวกชนบ ได้แก่ การบูชายัญสตร์ ตีหมเหล่า ทานเนื้อ ไม่คุ้นเคยกับคัมภีร์ ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับทางพิธีกรรม แต่งานกับหญิงหม้าย มีภรรยาหลายคน หรือมีสามีหลายคน รับค่าน้ำนมในการแต่งงาน ดังนั้นการเก็บข้อมูลงานวิจัยโดยมีชาร์มาเป็นผู้ช่วยกิ่งลำ ทำให้แบร์แมนได้รับข้อมูลที่ถูกแต่งเติมเรื่องราว และกำกับการติดต่อระหว่างแบร์แมนกับชาวบ้านให้ได้รับภาพพจน์อย่างที่ชาร์มาต้องการและเขาจะสร้างภาพพจน์ในฐานะผู้แสดงต่อกลุ่มผู้ชมกลุ่มต่างๆ โดยจะไม่ยอมทำกิจกรรมที่จะทำให้ตนเองต่างพร้อย เช่น ตีหมเหล่า ทานเนื้อ

การตีความของชาวบ้าน ถึงการมีพรหมณ์ร่วมอยู่ด้วยทำให้คนวรรณะต่ำล่งเลที่จะเข้ามาสนิทสนมด้วย ข้อมูลที่นักวิจัยหาได้ในสถานการณ์เช่นนี้จึงเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นอันตรายต่อชาวบ้าน เช่น เรื่องดินฟ้าอากาศ วิธีการเกษตร การเล่าเรื่องการแต่งงานและพิธีกรรมอื่นๆ เป็นไปอย่างคร่าวๆ และส่วนใหญ่พยายามเล่าให้สอดคล้องกับแบบแผนที่ชาวบ้านคิดว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวพื้นราบ ข้อมูลบางส่วนเป็นเท็จ ข้อมูลส่วนใหญ่หาไม่ได้ เขตหลังฉากกินบริเวณกว้างมาก การที่ผู้ช่วยวิจัยที่เป็นมุสลิมเข้ามาแทนที่พรหมณ์เมื่อ 4 เดือนผ่านไป มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงข้อมูลวิจัย ในฐานะผู้ชม โมฮัมหมัดมีผลต่อการแสดงของชาวบ้านต่างไปจากชาร์มามากมาย คนวรรณะสูงพูดคุยและเย้ยหยันอย่างเป็นกันเองน้อยลง ในขณะที่คนวรรณะต่ำระมัดระวังตัวน้อยลงและเริ่มเข้ามาคบหากับนักวิจัยมากขึ้น จนกระทั่งบ้านของแบร์แมนถูกตราว่าเป็นเขตของคนวรรณะต่ำ

พวกวรรณะต่ำหรือจันทาลมีตำแหน่งที่น่าสนใจในแง่ของทีมการแสดงทั้งหมู่บ้านซึ่งอยู่ในฐานะที่จะล่วงรู้ความลับของคนวรรณะสูง เพราะชาวบ้านทุกคนพบปะกันอยู่ตลอดเวลา พวกเขาารู้สึกว่าไม่ต้องรักษาความลับของหมู่บ้านมากเท่าคนวรรณะสูง เพราะพวกเขาไม่มีตำแหน่งฐานะเป็นเดิมพัน ชายวรรณะสูงจะระวังปกปิดข้อเท็จจริงที่ว่าในสังคมนี้พื้นองสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศกับภรรยาของกันและกันได้ แต่ชายวรรณะต่ำผู้หนึ่งมาช่วยอธิบายชื่อ

และบ้านเกิดของผู้หญิงในครอบครัวทั้งที่เป็นภรรยาของเขาเองและของน้องชายคนอื่นๆ กลับไม่รู้ลึกอับอายแต่อย่างใดในการตอบคำถามที่ว่าคนไหนเป็นภรรยาของเขาว่า “...พวกเขา ก็เหมือนกับเป็นภรรยาของผมกันทุกคนแหละ...”

ดังนั้นการเปลี่ยนตัวล่ำมจึงทำให้แบรีแมนเข้าถึงความรู้สึกของชาวพาสารี และได้ข้อมูล และความลับหลังฉากหลายชนิดซึ่งเป็นเรื่องของทั้งสองวรรณะจากชนวรรณะต่ำมากกว่า เมื่อความสนิทสนมเพิ่มมากขึ้นและสะสมข้อมูลหลังฉากได้มากขึ้น ทีมนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์ วรรณาก็สามารถทำการวิจัยที่เป็นประโยชน์ในขอบข่ายที่กว้างขวางขึ้น เพื่อที่จะเชื่อมโยง ข้อเท็จจริงที่เดิมดูกระจัดกระจายไม่สัมพันธ์กัน ยิ่งผู้วิจัยเรียนรู้มากเท่าไรก็ยิ่งเข้าถึงข้อมูลได้ มากขึ้นเท่านั้น ผู้วิจัยเอาชนะใจชาวบ้านได้โดยทำตนเป็นผู้ที่สนใจแต่ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ระมัดระวังรอบคอบและละเอียดลออในการรักษาความไว้วางใจของชาวบ้าน บ่อยครั้ง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องหลังฉากได้จากผู้ให้ข้อมูลที่เปิดเผยแบบ จงใจ แต่นำมาเป็นหัวข้อสนทนาเหมือนกับเป็นเรื่องทั่วๆ ไปที่ไม่จัดว่าเป็นเรื่องหลังฉาก

ในหมู่บ้านยังมี “ความลับดำมืด” เกินกว่าที่จะได้รับการบอกเล่าแม้จากผู้ที่ไว้วางใจผู้วิจัย มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคนทั้งหมู่บ้านยังคงเป็นทีมเดียวกันที่จะจัดแสดงพิธีกรรมและความเชื่อ บางอย่างเป็นความลับที่ไม่ยอมเปิดเผยให้คนนอกได้รับรู้ เช่น พิธีบูชาบุญโดยใช้ควายซึ่งถือว่าเป็นบัพที่ร้ายแรงที่สุดในสายตาของคนพื้นราบ การฆ่าควายก็คล้ายกับการฆ่าวัว พวกเขา จึงปกปิดเรื่องนี้ไว้อย่างสุดความสามารถ เขาจะทำงานในช่วงเวลาที่แบรีแมนไม่อยู่ในหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากเขาได้กลับไปเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละ 2-3 วัน จึงทำให้ไม่รู้เห็นพิธีกรรมดังกล่าวใน หมู่บ้าน ถึงแม้จะสอบถามก็ได้รับการปฏิเสธว่าไม่มีพิธีกรรมแบบนี้ แต่แล้วเมื่อถึงเวลากลับ ออกจากสนามของแบรีแมน สุนัขตัวหนึ่งคาบหลักฐานที่น่าอับอายของการบูชาบุญควายมาไว้ บนทางเดินที่ใช้สัญจรมากที่สุดหมู่บ้าน ไม่มีชาวบ้านวรรณะไหนยอมพูดเรื่องนี้เลย แบรีแมน ถามเด็กคนหนึ่งที่ได้เดินผ่านมาว่าใช้บูชาเทพเจ้าองค์ใด เด็กทำท่าจะตอบแต่มีผู้ใหญ่บางคนเดิน ตามหลังมาทันและยุติการสนทนา

ท้ายสุดพฤติกรรมของแบรีแมนก็มีการปรุงแต่งสำหรับผู้ชมที่เป็นชาวบ้าน ในหมู่บ้าน เขาปิดบังการจดบันทึกข้อมูล โดยใช้เวลากลางคืนและเมื่ออยู่ตามลำพัง เขาสามารถบันทึก ข้อมูลเกี่ยวกับวงศาคณาญาติและปริมาณผลผลิตต่อหน้าผู้ให้ข้อมูลทุกคนเมื่อพบว่าสามารถ ทำได้และไม่ปิดกั้นการตอบมากเกินไป สำหรับบางหัวข้อที่เกี่ยวกับพิธีกรรมอาจบันทึกได้ตาม สบายต่อหน้าผู้ให้ข้อมูลบางคน แต่ต่อหน้าคนอื่น ๆ เขาต้องงัดบันทึกโดยลึนซึ้ง และยกเลิก แผนการที่จะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ที่เตรียมคำถามล่วงหน้าไว้อย่างละเอียด เขาปิดบังการกระทำแบบคนต่างชาติ เช่น การใช้กระดาษชำระ และทำเป็นชอบจาปาตี ข้าวฟ่างและอาหารที่ประกอบด้วยผักทองกับพริกที่เผ็ดร้อนซึ่งเป็นอาหารหลักของชาวพาสารี ยิ่งไปกว่านั้นเขาซ่อนเร้นความไม่ชอบเกล้าโรงอย่างแรงไว้เมื่อได้รับเชิญไปในงานเลี้ยง

5. ข้อสรุป

แบร์แมนได้พยายามแสดงให้เห็นว่าศีรภานดาประกอบด้วยทีมต่างๆ มากกว่าหนึ่งทีม อาจมีการนำเสนอานิยามสถานการณ์ในหมู่บ้านให้คนภายนอกรับรู้ได้มากกว่าหนึ่งแบบ เมื่อนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านสมาชิกของกลุ่มสังคมต่างๆ ภายใต้สถานภาพที่ต่างกัน

คำถามที่ว่า การแสดง นิยาม หรือภาพพจน์ที่สร้างโดยกลุ่มหนึ่งจะจริงแท้ยิ่งกว่าของอีกกลุ่มหนึ่งหรือไม่ หรือคำถามที่ว่าภาพพจน์ที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าจะเป็นจริงมากกว่าหรือน้อยกว่าพฤติกรรมหลังฉากที่อยู่เบื้องหลังภาพพจน์นั้น ไม่ใช่คำถามที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการถกเถียง ทั้งหมดล้วนจำเป็นต่อความเข้าใจการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมที่กำลังสังเกตการณ์อยู่

บทสรุป

งานเขียนของแบร์แมนนำเสนอถึงการท้าววิจัยภาคสนามที่ไม่ได้บอกว่่านักวิจัยจะต้องทำอะไรบ้างตามลำดับขั้นตอนอย่างที่เราอาจคุ้นเคยในหนังสือเล่มอื่นๆ แต่งานเขียนชิ้นนี้เป็นการอธิบายการทำวิจัยในสนามผ่านการเล่าเรื่องที่แบร์แมนเข้าไปสัมผัสกับชาวศีรภานดา ซึ่งผู้แปลเชื่อว่าประสบการณ์ที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ยังทันสมัยและใช้ได้ดีกับการทำงานสนามในประเทศไทย ความสนใจของแบร์แมนอยู่ที่ระบบวรรณะ (class system) ไม่ใช่งานที่อยู่ในสำนัก Marxism ไม่ได้ศึกษาระบบประเพณี ความเชื่อ แต่สิ่งที่เขาสนใจคือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) ในระดับโครงสร้างเล็กๆ (micro-sociology) ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ของผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัย เพื่อดูว่าการปฏิสัมพันธ์ถูกนำมาสถาปนาความจริงอย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงความจริงที่มีอย่างหลากหลายอันประกอบด้วย สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ ความจริงจากที่ชาวบ้านอธิบาย ความจริงในทัศนะของผู้วิจัย ทั้งนี้ความจริงในงานเขียนของแบร์แมนแตกต่างจากความจริงที่นิยามโดยนักคิดกลุ่ม postmodernism ซึ่งจะมองความจริงโดยโยงไปสู่ความรู้และอำนาจ สำหรับงานของแบร์แมน การอธิบายความจริงเป็นการอธิบายโดยนักคิดกลุ่ม social interactionism มองโดยไม่ตัดสินว่าผิดหรือถูก ความจริงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของสังคมที่ปฏิสัมพันธ์กัน

ความจำเป็นของการนิยามสถานการณ์ (definition of the situation) ตามแนววิเคราะห์ของ Goffman (1959) มองว่าการที่มนุษย์จะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อให้คำจำกัดความได้ว่า ตนกำลังเผชิญกับสถานการณ์เช่นไร และควรปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กัน ต่างก็จะพยายามให้นิยามแก่กันว่าตนและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นใคร นิยามหรือภาพพจน์ที่แต่ละฝ่ายพยายามสร้างนี้เอง จะเป็นตัวบ่งบอกต่อไปว่า แต่ละฝ่ายควรจะมีปฏิบัติตัวต่อกันอย่างไร จากเรื่องเล่าของแบร์แมนสะท้อนให้เห็นว่า คนในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนได้นิยามผู้มาเยือนอย่างไร นักวิจัยจะวางตัวอย่างไร ตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัยอย่างไร ผู้ช่วย

วิจัยมีส่วนในการสร้างสถานภาพของผู้วิจัยอย่างไร ภาพพจน์มีความสัมพันธ์อย่างไรกับบริบทหน้าที่ของนักวิจัยที่เป็น ethnographer บอกอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร

การสมรู้ร่วมคิด เป็นการสร้างความจริงระหว่างนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล บางครั้งอาจเกิดได้ทั้งตัวผู้วิจัยเองกับชาวบ้านที่ถูกวิจัย ซึ่งผู้เข้าไปศึกษาภาคสนามจะต้องทำความเข้าใจถึงความสลับซับซ้อนของการทำงานสนาม บางครั้งชาวบ้านจะสมรู้ร่วมคิดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในบางสถานการณ์เท่านั้น บางสถานการณ์นักวิจัยอาจจะสมรู้ร่วมคิดกับชาวบ้านโดยทำเป็นไม่สนใจบางประเด็นเพื่อให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่น

การที่ผู้เขียนได้พยายามนำเสนอหาเบื้องหลังหน้ากากของแบรีแมน มาเขียนอธิบายไว้มากกว่าที่จะวิจารณ์ก็เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านมากที่สุดในการเกาะติดสถานการณ์งานสนามของแบรีแมนโดยไม่ตกหล่น แต่ผู้เขียนยอมรับว่าการอ่านงานของแบรีแมนเพื่อที่จะสรุปให้สั้นและกระชับเป็นงานที่ทำยากพอสมควร เพราะงานของแบรีแมนเล่นกับระบบชั้นวรรณะภายใต้สังคมปิด หากไม่อธิบายให้เห็นถึงฉาก ผู้แสดง ผู้ชม หลังฉาก และบริบทคงเข้าใจยากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมองว่าสถานการณ์ในเบื้องหลังหน้ากากแตกต่างจากสถานการณ์ของชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนมองว่า ชุมชนไม่ใช่เป็นเพียงกล่องคอนเทนเนอร์ที่จะบรรจุทุกสิ่งทุกอย่างไว้อย่างเหนียวแน่นภายในกล่องสี่เหลี่ยมเท่านั้น แต่เป็นชุมชนที่มีรู้รู้มีการเข้าไปข้ามมาของทุน วัตถุสิ่งของ เงิน คน เทคโนโลยี และอุดมการณ์อยู่ตลอดเวลา การไหลบ่าของสิ่งเหล่านี้ถูกนำพาโดยกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งนักวิจัยจำเป็นจะต้องเพิ่มความระมัดระวังถึงข้อมูลที่บิดเบือนประกอบในบริบทที่แวดล้อมอยู่ในการทำงานสนามของนักวิจัยในสถานการณ์ปัจจุบัน

หากผู้อ่านที่เป็นนักวิจัยน้องใหม่ที่กำลังจะลงศึกษาภาคสนามไม่ว่าจะเป็นนักมานุษยวิทยานักชาติพันธุ์วรรณา หรือแม้แต่แก่นักวิจัยที่บอกกับตัวเองว่าสนใจงานเขียนที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้เขียนมองว่าการอ่าน “เบื้องหลังหน้ากาก” จะเป็นการอ่านวัฒนธรรมของการทำงานสนามได้เป็นอย่างดี